

anoto que vaig sentir *ferdussa* (i crec també *fordussa*) a un il·lustrat facultatiu pallarès (1959) en la frase «això és una feina de molta *ferdussa*» ('molt entretinguda, que ocupa i preocupa molt'), cf. avall *forrolla* (*fer* ~); mall. *fer ferrussa* 'fer negoci, prosperar'.

Ferrer 'el qui treballa en ferro, en les diferents formes' [1250, doc. de l'Alt Cardener]: «En Lorenz, e'N Guiem son frare, e'l *fe*<*rrer*, e G. Josa e P. *Ferrer*» (PPujol, Docs. Vg. Urg. xv-22); *farrer* en Llull (*Merav.*, NCL. I, 70, veg. supra) i també amb *e*: «viu que un *ferrer* fehia un coltell e un sabater feya una sabata» (id., O. C. I, 42), que és la pronúncia i grafia predominant en la literatura posterior: «entre los *ferrés* e los texidós de drap de li fon lo divis: car los texidós deyen que devien prechir als *ferrés*, e los *ferrés* deyen lo contrari, que ells devien haver la honor dels texidós», JoMartorell (Ag. I, 119); «*ferrer*: faber ferrarius; *ferrer* de corbells o faus: falcarius», OPou (*TbPu.*, 163); *faré* és fins avui la pron. dominant en cat. occid., que tinc anotada a la Vall Ferrera (Àreu, 1933), la Noguera (Castelló de Farfanya, 1964), el Baix Urgell (Arqués, *Borges*, BDLC VI, 37), etc.

Ferrieria [Llull],¹⁶ «obrador o botiga del ferrer»: «ferro per refer un caragol per la *ferreria*, 12 diners», Comptes del monestir de Montalegre a. 1510 (Caret, *Barbr.*, s. v. *tornillo*); tradicional en molts pobles dels diversos dominis dial., amb *fe-* en el val.: «és el pas per anar a la *feferia*», Benimeli, «Carrer de la *feferia*» dins el poble d'Alfàs (1963); ross.: «al Mas d'en Bauda hi havia una *fareria* que hi ferraven i agusaven», Montesquiú d'Albera (1959).

Ferret apareix des d'antic com a nom de diversos objectes de ferro no voluminosos, en particular l'emprat per fer saltar espurnes i encendre-hi foc [a. 1400, S. d'U., *BABL* VI, 476], combinat amb el val. *esclavó*: «lo *ferret* és la lengua del preycador», StVicentF, *Serm.* I, 142.21); en civ. 'llisquet o baldó' Macabich 1964 (veg. *fendi*); 'estri per acompanyar la música': «seguíem les fires y festes majors: lo pare tocava 'l timbal, la mare 'l pandero, lo Sr. Quirze lo violí i jo los *ferrets*», EmVilanova (*Del meu tros*, 195). De *ferret* podria venir *ferreter* (-ater), però també pot ser derivat directe de *ferro* amb el conegut sufix d'ofici (*llenyater*, *femater*), i així pot indicar-ho el fet que allí on és viu, més que significar 'venedor de ferralla' (com diu *AlcM*), s'usi com a equivalent de *ferrer* i en lloc del *ferrer de tall* del cat. central (Pitarra, 1870) es digui això amb l'altre mot: «en una filera trobaràs los *ferreters de tall* y d'obra, ab rengleres de ganivets, destrals, golfos ...» (en el segarenc Joan Segura, *A Estones Perdudes*, p. 95). *Ferretall*. *Ferretaire*. *Ferretar*. *Ferreteria*. *Ferretó*.

Ferroll, 'pala del foc', en alguns punts encara pron. *farroll* («pala para sacar brasas del fuego», Àneu, Pol. p. 18), però més comunament assimilat com a *forroll* [*forrol*, a. 1307, citat junt amb un gresol, en doc. ross. (RLR IV, 377), «unum *forrollum* de lar, ferreum», ross., 1376, *InuLC*; «*forroyll* de ferre, canalobre de ferre ...», Ribes, 1380, *BABL* VI, 472; «la pala del foc ... lo badil o *forroll*: batillus; la forqueta ...», OPou,⁶⁰

TbPu., 222]; sobretot pirinenc, anoto *foról* a Cardós i Vall Ferrera (Tavascan, Àreu, 1933-4), *faról* a Farrera, Tor (1932) i entrada d'Andorra (Arcavell, 1936), també Alta Ribagorça (Navarro, *Congr. Ll. Cat.* 1906, 229). No s'ha de confondre amb la variant del nom del FORRELLAT.

El femení corresponent és encara *ferrolla* a Àger («pala de ferro per a treure foc y cendra de la llar, Porcioles, *Folkl. V. d'A.*, p. 36), i Ribagorçana, Oliva, *Congr. Ll. Cat.*, que també vaig sentir a Sopeira pron. *faróla* (1957), *farrolla* a Benasc («badila»: «saca la senra dan la *farrolla*», Ferraz, 60), però també *forrolla* (ribag., Navarro, l. c.). Com que serveix per emportar-se el foc i l'escalfor allà on ens convé, i també, en l'acc.¹⁵ 'rasora de la pastera', per aprofitar la pasta que es perdria no fent-la servir, es comprèn que la locució *fer forrolla* hagi pres el sentit figurat de 'prosperar, tenir gran èxit, propagarse', locució més vivaç que enlloc en terres gironeses, però que també se sent força en el cat. central més estricte i en l'ús barceloní: «un xaval que no sé d'on sortia, carregat de diaris, va fer *forrolla* ... els presos ... deien tot llegint ...», «lo que se m'està fent intolerable és aqueixa mena de tartufisme que fa *forrolla* amb la indignació produïda pel crim»,²⁵ Coromines (*Pres.*, O. C., 853b38; *Cartes d'un Visionari* IV, § 54, p. 250); també *Pres. Imag.*, p. 179; però no ho aprengué en la seva estada a l'Empordà el 1898; no sé si ja ho havia heretat dels seus pares, car ja escrivia 1897 al seu germà: «si els catalans es decidien a portar les seves robes al Midi de França hi farien *forrolla*», «el puesto que tens al *Mercantil*, que només has de mirar com un esglaó per anar-te'n a Madrid a *fer forrolla*».

«Era per la guerra dels mariners y, segons se diu,³⁵ féu alguna *forrolla* servint de sargento en les brigades», Marian Vayreda (*Sang Nova* III, vii, 201); devia sentir-lo Marian Aguiló com a mot típic de Vic i predilecte de Mossèn Jaume Collell (que, en efecte, escrivia a «La Veu del Montserrat», 1893, 95, si bé anònim: «en les altres províncies tampoc los republicans han fet gran *forrolla* a les eleccions»), perquè el seu amic mallorquí li escrivia c. 1880: «lo teu llibret ha fet la *fu*<*rrolla* qu'esperava ... molts n'he escampats» (*BABL* XII, 367). El que no ha significat mai *forrolla* és 'remor, fressa, soroll', valor que li dona bàrbarament J. M. de Sagarra (en un passatge del *Comte Arnau*, 96) interpretant erròniament la definició figurada «fer brogit, meter ruido» que va trobar en el *Dag.* (el lèxic d'aquest poema és quasi tot entès o mal entès del *Dag.*, com em confessà ell mateix dos o tres cops pels anys 1930!).

De *ferritja* 'rovell' o 'llimadures' no en tenim dades abans de 1764¹⁷ i 1792 (*Dag.*), però provinint del ll. vg. *FERRĪGO, -ĪGINIS, ha de ser molt més antic, car hi coincideix el cast. *herrin*; en romànic alterna amb FERRŪGO, -ĪNIS (port. *ferrugem*, que en part ha estat substituït d'altra banda per -UMEN, d'on el cast. *herrumbre*, per als quals i els seus afins veg. DCEC, 913b58ss.); vaig suggerir la possibilitat que d'una forma romànica arcaica FERRĪN/FERRUĪN, provinint d'a-